

LUDWIG
MÚZEUM

W R W
ERWIN WURM
MUBM

EGYPERCES MUNKÁK. A SZOBRÁSZAT MINT PROGRAM

2018. 07. 06. - 09. 23.

ONE-MINUTE WORKS. SCULPTURE AS A PROGRAMME

KURÁTOR: dr. FABÉNYI Julia \ TÁRSKURÁTOR: KÉSZMAN József

ERWIN WURM

Egyperces szobor, 1997

Fotó: Studio Erwin Wurm © VG Bild-Kunst

ERWIN WURM
Testgyakorlatok
2003

Fotó: Christoph Maout, Paris

ERWIN WURM

„Videóim, fotóim és könyveim – kivétel nélkül: szobrok” (EW)

1954-ben született Bruck an der Mur-ban (Ausztria)
Jelenleg Bécsben, valamint Limbergben él és dolgozik.

- 1974-77** Művészettörténet és germanisztika tanulmányok, Karl-Franzens-Universität, Graz
1977-79 Hochschule für darstellende Kunst, Salzburg
1979-82 szobrászati tanulmányok, Universität für Angewandte Kunst, Bécs (professzora: Bazon Brock)
stúdiómk a bécsi képzőművészeti akadémián (Akademie der bildenden Künste)
1983 asszisztens a bécsi Technische Universität Plasztikai formálás intézetében
MA diplomát szerez
1995 vendégprofesszor a párizsi École des Beaux Arts szobrász tanszékén
1996-97 vendégprofesszor a linzi Universität für industrielle und künstlerische Gestaltung szobrász osztályán
2002-06 Universität für angewandte Kunst, Bécs; Művészeti és Kultúratudományi Intézet, Művészetpedagógia szak
2007-10 professzúra a bécsi Universität für angewandte Kunst Képző- és Médiaművészeti Intézetének
Szobrászat és Multimédia Tanszékén
2014 óta az osztrák művészeti tanács tagja

Az alkotói aktivitás/életút számokban: több mint 110 egyéni kiállítás világszerte, mintegy 1000 csoportos kiállításon szerepelt, több tucat díj/kitüntetés, emellett 16 ország 64 gyűjteményében található meg munkái.

Kiállításai 2018-ban:

Kunstmuseum Luzern, Svájc
Albertina, Bécs, Ausztria
Public Art Fund, New York, USA
Villa «Le Lac» Le Corbusier, Festival Images, Corseaux, Svájc
HyundaiCard, együttműködésben a Tate-tel, Szöul, Dél-Korea
Ayala Museum, Makati City, Fülöp-szigetek
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest

www.erwinwurm.at

EGYPERCES SZOBROK / ONE MINUTE SCULPTURES

Erwin Wurm a 90-es évektől kezdve készíti egyperces szobrait, amelyek sajátosan értelmezik a kortárs szobor fogalmát. Valamennyi munkája esetében az alkotás létrehozásának folyamata áll vizsgálódása közép-pontjában. A művész által készített rajzos használati utasítás alapján maga a látogató hozza létre a szobrot, ő hajtja végre a tervet. A műalkotó folyamat végén a kiállítóteremben néhány percre létrejövő, rövid ideig látható, élő testek közreműködésével megalkotott szobor áll, amely idejét tekintve efemer, ám a szobor lényegét az utasításban potenciálisan örökké őrző műalkotás formájában jelenik meg. Az alkotó-létrehozó hétköznapi tárgyakkal, dolgokkal lép kapcsolatba, melynek során a mindennapok bármely anyaga-eszköze szobor tárgyává válhat. A művész a környezetétől elidegenedett, komor mementóként magasodó szobrok látványát írja felül műalkotó gyakorlatával, ugyanakkor hozzájárul a szobrászat mibenlétét firtató kortárs diskurzushoz: újabb tartományokkal bővíti a kiterjesztett szobrászati mező akcióradiusát, humorral tölti meg a klasszikus szobrok hideg pátoaszától elhódított plasztikát.

Felfogásával Wurm újragondolja a szobrászat fogalmának érvényességi körét, ezzel alapjaiban kérdőjelezi meg a szobrokkal kapcsolatos befogadói elvárásokat, egyben kísérletet tesz a szobrászat időbeli, társadalmi és interaktív dimenzióinak újraformálására. Művei fontos eleme a szerzőség és a megvalósítás különválasztása, majd újraegyesítése a nézőben: a látogató aktív résztvevőként és az élő szobor szerkezeti elemeként hozza létre a munkát. Az *Egyperces szobrok* darabjaiban a tárgyakkal való közvetlen fizikai kapcsolat válik képalkotó jelentőségű aktussá, a szobor pedig egy performatív gesztus rekvizitumaként, kimerevített szituációként való-sul meg. Wurm legtöbb *Egypercese* vicces helyzet, ugyanakkor komoly kihívást jelentő testgyakorlat is. A szöveges leírás nyomán a néző által kivitelezett szoborral az alkotó pontosan szemlélteti, hogy mielőtt fizikailag megvalósulna, eredetét tekintve egyetlen szobor sem egyéb, mint a fejünkben lévő belső mentális kép. A művész *Egyperces szobrai* inspirálták a Red Hot Chili Peppers 2003-as *Can't Stop* című dalának klipjét, amelyben az együttes tagjai több Wurm-féle élő szobrot is előadnak flakonok, dobozok, vödrök kreatív felhasználásával.

ÖNARCKÉP UBORKÁKBÓL

Az osztrák konyha tradicionális alapanyaga, a mindenkori szalámis kenyér elengedhetetlen kísérője – az uborka vagy ecetes uborka a címadás aktusa révén válik a művész énjének szimbólumává.

Erwin Wurm mindig is előszeretettel nyúlt hétköznapi, tárgyakhoz, banális eszközökhöz munkássága során, rávezetve a befogadót, hogy új fényben lássa a megszokottat, vagy további jelentésrétegekkel ruházza fel az őt körülvevő tárgyi környezetet.

A művész értelmezése szerint e fallikus szimbolikát is hordozó termésnek minden egyes darabja egyszeri és megismételhetetlen, mint zöldségfajta azonban határozottan felismerhető, beazonosítható, akárcsak mi, az emberi fajt alkotó egyedek. Az egyenként posztamensekre helyezett, realiztikus részletességgel kidolgozott uborkaszobrok között nincsen két egyforma, így heterogén, mégis összetartozó egységként állnak előttünk a művész hagyományos értelemben vett képmása helyett.

Az ábrázolandó fizikai valójának behelyettesítése a művészetben azzal a felismeréssel együtt jelentkezett, hogy az ön- és általában a személyiségábrázolás valójában lehetetlen vállalkozás. Már a 18. századi filozófus és művészetkritikus, Denis Diderot is felrótta egy róla készült portré kapcsán az emberi személyiség komplexitását megragadni kívánó képi ábrázolás hiábavalóságát. A festmény vagy szobor csak egy adott pillanatban és helyzetben megélt redukált érzelmi állapotot képes megörökíteni. Következésképpen minden portré és minden önarckép hazudik: elvesz, hozzátesz a képmáshoz, idealizál vagy éppen deformál. Egy zöldség tehát ugyanannyira lehet hű reprezentációja az énnel a művészi szándéktól függően, mint a hagyományos értelemben felfogott portré.

A 20. században az egységes romantikus világkép felbomlásával párhuzamosan bekövetkezett az énfelfogás elbizonytalanodása, fragmentálódása. A „Ki vagyok én?” kérdésre már nem tudunk egyértelmű, megnyugtató választ adni. A behatárolt, egysíkú énkép helyére a tulajdonságok, személyiségjegyek és narratívák komplex halmaza lépett, amelyet belső és külső szándékok, valamint társadalmi szerepeink is folyamatosan alakítanak. Személyiségünk, reakcióink nemcsak kronológiai értelemben, hanem szituációról szituációra is változnak a külvilággal való interakciónk fényében.

Így lesz egy több darabból álló uborkainstalláció és nem egyetlen uborka a modern ember, férfi és kortárs művész énjének tükröződése. Jellegtelen, a csoport része, mégis egyszeri és megismételhetetlen, fallikus alakja kissé komikus. Sokrétű, változatos, heterogén részek szavakkal leírhatatlan egésze.

HERMÈS-SZOBROK

Erwin Wurm 2008-ban hozta létre Hermès sorozatát a híres divatcég férfiruharezlegét vezető Véronique Nichanian felkérésére és együttműködésével, amely a luxusmárka párizsi bemutatótermében, majd további nagyvárosokban található kiemelt üzleteiben került kiállításra.

A ruházat, az autók, a házak, a bútorok és általában minden társadalmi státusszimbólumként funkcionáló vagyontárgy állandó motívum Erwin Wurm művészetében.

A ruházatra második bőrként, védőburokként tekint, amely nemcsak eltakar, hanem formát is ad testünknek. Öltözködésünk segítségével határozzuk meg a külvilág felé sugározni kívánt énképünket, végeredményben létrehozva saját társadalmi szobrunkat.

A Hermès-munkák ezt a társadalmi szoboralkotási folyamatot reprezentálják absztrakt formákon keresztül. Azáltal, hogy a státusszimbólumként értelmezett, így önálló jelentéssel bíró ruhadarabokat az emberi testtől szinte teljesen elvonatkoztatva kocka, téglatest vagy más élettelen entitást idéző formákra feszítve mutatja meg, reflektorfénybe állítja a gyakorlati funkciót felülíró szimbolikus jelentésréteget. A felöltöztetett absztrakt formákhoz csatolt végtagok az antropomorf jelleg megidézése ellenére még inkább rávilágítanak a művek groteszk voltára.

Művészet és divat szimbiózisa hosszú múltra tekint vissza. A 20. század legismertebb művészei, mint például Salvador Dalí vagy Picasso nevéhez számos jelentős divat- és jelmeztörténeti alkotás kapcsolódik, de a kortárs művészeti szcénában is gyakori művész és divattervező együttműködése. Így hozott létre társalkotóként közös kollekciót Damien Hirst és Alexander McQueen vagy összművészeti divatbemutatót Daniel Buren és Louis Vuitton. Maga a Hermès vállalat is rendszeresen emeli be képzőművészek munkáit kollekcióiba, 2010-ben pedig saját művészeti rezidencia programot is indított.

Képzőművészet és divat, művészet és kereskedelem összefonódása, a művészet eszközeinek piaci célra való felhasználása esetén óhatatlanul felmerül a művészi integritás kérdése vagy egyenesen megkérdőjelezése. Mennyiben tekinthető művészi alkotásnak a kereskedelmi célra készült, a piac szabályait szem előtt tartani kénytelen alkotói folyamat eredménye? Eladja-e magát a megrendelésre vagy tömegtermelésre dolgozó művész?

Hermès-projektje kapcsán Erwin Wurm kiemelt figyelmet szentelt ennek a kínos kérdéskörnek. A sorozat kizárólag művészeti és kiállítási célokra való felhasználhatósága révén biztosította munkája feddhetetlen utóéletét, a divatházat inkább egyenrangú partnerként, mint megrendelőként értelmezve.

ERWIN WURM

Ház-akció. Performatív szobor és videó
2012-13

AKCIÓSZOBROK / PERFORMATIVE SCULPTURES

A művész eltérő jellegű, változatos eredetű/témájú szoborcsoportjai (*Függesztett pulóverek, Párnák, Tárgyak, Bútorok* stb.) összefogó megjelölésére használja a performatív szobrok elnevezést. Valamennyiben közös, hogy deformitást szenvedett tárgyak a művészi beavatkozás célobjektumai, amelyek lehetnek közönséges, hétköznapi tárgyak-eszközök, vagy éppenséggel ismert, ikonikus épületek méretarányos modelljei. Wurm a művek alapjául szolgáló modelleket és agyagtömböket szó szerint megtámadja: üti, veri, rúgja és kaszabolja, hogy azután az eredményt bronzba, vasba, alumíniumba vagy műanyagba öntse és festékkel vagy patinával vonja be. Haragját alkotófolyamattá alakítva felnagyítja, eltúlozza a szobrászat gesztusát és gúnyt űz abból. Ezekkel a műveivel Wurm érzelmi síkra tereli az alkotói folyamatot és pszichológiai keretbe helyezi a szemlélő perspektíváját.

Wurm performatív szobrainál a középpontban az alkotás folyamata áll, ami leolvasható a művész teste keltette számtalan lenyomatról. Munkái a művészi indulat (furor) kortárs emlékművei. Míg az *Egyperces szobrok* fontos eleme a szerzőség és a megvalósítás különválasztása volt, a performatív szobrok alkotása során a művész újra egyesíti a szerző és a kivitelező személyét.

“Az indíttatást” – mondja Wurm – „az az érzés adta, hogy elveszítettem a közeli kapcsolatot a műveimmel és egyre jobban eltávolodtam tőlük, mivel – mint sok más művész a generációmban – elkezdtem a dolgokat másokkal kiviteleztetni. Van egy ötletem, terveket készítek, de másvalaki ülteti át a valóságba. Ez azt a nagy veszélyt rejti magában, hogy elveszik az érzelmi kötődés és a művészi kapcsolat a művel. Egyszer csak feltűnt nekem ez a tendencia, és megpróbáltam visszafordítani a folyamatot. Arra törekedtem, hogy ismét minden szobor magán viselje az én fizikai beavatkozásom nyomát. Eközben rájöttem arra, hogy a ‘fizikai beavatkozás’ sokféleképpen értelmezhető. Lehet ez valakinek a keze nyoma a szó szoros értelmében, de rá is lehet lépni valamire vagy ráfeküdni. A fizikai kapcsolat a fontos, az, hogy egy tárgyba, amely keletkezőben van, beavatkozom és erővel a saját képemre alakítom. Beavatkozom egy tárgyba és deformálom azt, ezáltal valami új keletkezik: a performatív szobor.”

Cselekvő beavatkozás és passzív tárgyi lét szembeállítás, a dolgok mulandósága feletti kaján öröm egyaránt visszaköszön a performatív szobrokról, ahogyan a tárgyakhoz fűződő gyakran fetisiztikus viszonyulásunk és cselekvéseink kritikai szemléletére való törekvés is megjelenik bennük: egy adag „kritikai cinizmus”, miként alkotójuk fogalmaz...

DE PROFUNDIS / A MÉLYSÉGBŐL

„De profundis clamavi ad te, Domine.” „A mélységből kiáltok, Uram, hozzád.” (Zsolt 130)

A fotósorozat címét kölcsönző zsoltárszöveg a zenetörténet és a világirodalom számos alkotója számára szolgált inspirációul Bachtól egészen Oscar Wilde-ig. A fájdalmas fohász az elveszett, magára hagyott ember kiáltása a létezés legalsó bugyraiból. Erwin Wurm fotósorozatában saját halandóságával, az öregedés kegyetlen folyamatával és önnön férfiaságának hanyatlásával néz szembe.

A fotókon életük delén jócskán túlhaladt, ruhátlan férfitestek láthatók gótikus és kora reneszánsz vallásos ábrázolások szereplőinek jellegzetes pózaiban. A modellek Erwin Wurm kortársai, közvetlen környezetében élő művészbarátai és kollégái, de önarcképet is találunk a válogatásban. A művész sorstársai felsorakoztatásával igyekeznek kiterjeszteni saját öregedésselményét, ezzel is enyhítve egzisztenciális magányát.

Nem hagyományos értelemben vett portrékat láthatunk azonban, a modellt álló művészek nem autonóm személyiségeként, hanem lecsupaszított emberi testekként állnak előttünk.

A vallási jelentéssel bíró pózok performatív megvalósításával saját testük szobraivá válnak. Wurm a középkori vallásos művészetben megjelenített testtartásokon keresztül vizsgálja a spirituális ember modern kori ábrázolási lehetőségeit.

A szomorú, lemondó, öregedő testeken a művész szimbolikus erőszakot tesz az átfestés, ráfestés gesztusával, amelyet kétféleképpen valósít meg: vagy önarcképskicceket, pálcikaembereket, esetleg feliratokat rajzol a meztelen testfelületekre, vagy akrilfestékkel elnagyolt, erőszakos ecsetvonásokkal festi át a fotót. A fénykép felületét megtörő vaskos vonalak körbeölelik a testeket, és átírják kontúrjaikat, esetenként alapjainban megváltoztatva formáikat, visszataszító mutánsokat létrehozva vagy nőies jegyekkel felruházva azokat. A hozzáadott festékréteg hol jótékonyan eltakarja, hol éppen ellenkezőleg, fájdalmasan reflektorfénybe állítja a megereszkedett bőrt, a felpuhult húst, a ritkásodó szőrzetet vagy petyhüdt nemi szervet. A már-már zavaróan előtérbe helyezett testrészek úgy követelik figyelmünket, ahogy az öregedő szervezet az idő előrehaladtával egyre inkább betölti gondolatainkat, éppen hanyatlása következtében.

A valaha viruló férfitest csaknem érzéki ábrázolásával az öregkor deszexualizált társadalmi képére is reflektál a sorozat. Az időskor antikvitás óta uralkodó felfogása szerint a folyamatosan romló fizikai állapottal együtt a szexuális vágy is elhal a kor előrehaladtával. A művészi kreativitás és a potencia párhuzamba állítása nem idegen a képzőművészeti diskurzustól sem. A művész történelmi interpretációiban világokat létrehozó, teremtő isten, akinek művészi termékenysége szorosan kapcsolódik férfiúi teremtő erejéhez. Mit jelent az öregedés, a test leépülése a férfinak, és mit jelent a lassú hanyatlás a művész számára?

METSZETT SZOBROK

A Verschnitt, vagy Metszett szobrok című sorozat a művészt pályafutása kezdete óta foglalkoztató elméleti felvetések, formai kísérletek kiforrott megjelenése klasszikus értelemben vett szobrászati alkotásokon.

Míg szobrászként formai kutatásainak fókuszában a tömeg mint a szobrászat esszenciája állt, az eredetileg festőnek készülő művész mindig is vonzódott a színekhez és azok tömegalakító képességéhez. A szín nemcsak másodlagos konnotációkat, hangulatokat képes előhívni, hanem képes akár egy adott felület anyagi minőségét is átírni. A Metszett szobrok esetében a matt, porózus felület és a fehér vagy halvány rózsaszín tónus révén a néző törekeny gipszöntvényekre asszociál súlyos bronztestek helyett. A szobor valódi alapanyaga, a bronz így nem csupán színét, hanem tömegalakító erejét veszíti el a festékréteg alatt.

A szétvágott emberi testek darabjaiból összeállított látszólag véletlenszerű kompozíciók megcsonkított mutáns gnómokra emlékeztetnek. Fejek, karok vagy ruha által nem takart testrészek csak elvétve jelennek meg a sorozat szobrain. A fizikai test helyett az azt takaró ruházat kerül előtérbe. Az ábrázolt testek kizá-

rólág a viselt ruhán, azaz a külső burkon keresztül érintkeznek a külvilággal, bár a kettévágott testrészek óhatatlanul felfedik belső lényegüket is, rávilágítva a külső-belső élet kapcsolatára.

Öltözékünk geometriai formákból összeállított sík felület, amely attól a pillanattól válik háromdimenzióssá, amikor az emberi test formáit magára ölti. A felvett formára kimerevített ruhadarab a benne lévő emberi testtömegtől megfosztva csak egy üres burok. Az üres, mégis plasztikus ruhaformációk negatív tömegükkel az emberi test helyét felvevő „Ersatz”, azaz helyettesítő objektumok lesznek. Akárcsak a ruházat, a bronzöntés technikája is a pozitív-negatív tömeg ellentétére épül: a látszólag tömör gipsztömbnek tűnő szobrok valójában vékony bronzréteg határolta üres terek.

LEITATÓ SZOBROK / DRINKING SCULPTURES

A művész 2011-ben mutatta be új szobrászati ciklusának munkáit, az átalakított bútorokból létrejött objektjeit. A preparált tárgyak enteriőrbe szervezve, gyakran tapétával díszített fal előtt jelennek meg – valódi funkciójuk ideális háttérrel nyújtani a kényelmes lerészegedéshez. Nagyrészt az 50-es, 60-as évek tömegbútorainak megmaradt darabjait építi át, amelyek így a tárgy-kultúra, a művészet és a design határán mozognak. Az alkotó beavatkozása nyomán a lakberendezési használati eszköz funkciója megváltozik, ülőbútor és bársekrény válik belőle. Wurm a számos titkos rekeszsel, italtartóval és üléssel ellátott szekrényeket gyakran híres, emblemikus alkotóknak (Pollock, de Kooning, Wols, Francis Bacon stb.) dedikálja, akik maguk sem vetették meg az alkoholt, a különféle tudatmódosító szereket.

A bútornak látszó tárgyak szerepe összetett: helyet biztosítanak a talajvesztettség eléréséhez, a társas magány szituációjának kialakításához. A tréfás szobor magában hordozza a tragikumot, az ember önelvesztésének mozzanatát. A létrejött megzavart tárgy ember nélkül üres, használatbavétel nélkül céltalan. Annyiban is hasonlítanak az *Egyperces szobrokhoz*, hogy olyan eleven ember-tárgy műalkotások, amelyek esetében maga a néző realizálja az alkotó elképzelését. A látogató szabad akaratából hoz döntést, hogy részt vesz-e a szobor kivitelezésében, azaz lerészegedve kellemetlen helyzetbe kerül, önként megfosztva magát szabad akaratától.

A szüleink és nagyszüleink korából származó bútorok sajátos időjegyet, a múltba merítkezés és emlékezés dimenzióját testesítik meg, miközben egy elidegenedett világról tudósítanak, az otthonosság ellentétét érzékeltetik. Pszichológiai értelemben a leitató szobrok a freudi „Unheimliche” szinonimái, Marc Auge fogalmaival a *helyek* és *nem-helyek* szinterei is lehetnének. Az ivás mint társas cselekvés, mint a külvilág és a belső közötti kapcsolat médiuma a résztvevők, emberek közötti viszonyok tematizálása révén a relációesztétika kategóriájába illeszkedik. A wurmi részvételi alapú eleven szobrok olyan programszerű kulturális-művészeti gyakorlat eredményei, amely minden látott vagy képzelt képet, látványt szobornak tekint.

ERWIN WURM
Cím nélkül (Leitató szobor)
2011

ERWIN WURM
Az idióta II.
2003

LUDWIG — KORTÁRS
MÚZEUM MŰVÉSZETI
MÚZEUM

Műpa Budapest / H 1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: (+36 1) 555 3444 / info@ludwigmuseum.hu
facebook.com/ludwigmuseum / ludwigmuseum.blog.hu

A kiállítás nyitva: 2018. 07. 06. – 09. 23.
Július 13. – augusztus 21.: Kedd – vasárnap, 10:00 – 18:00
Augusztus 21. – szeptember 23.: Kedd – vasárnap, 10:00 – 20:00
A múzeum hétfőn zárva.

The exhibition is open: 06. 07. – 23. 09. 2018.
July 13 – August 21: Tuesday – Sunday, 10 a.m. – 6 p.m.
August 21 – September 23: Tuesday – Sunday, 10 a.m. – 8 p.m.
The museum is closed on Mondays.

Támogatók:

Bundeskanzleramt
Österreich

Médiapartnerek:

ARTMAGAZIN

